

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqq boshlagan e-mail: info@uzas.uz 2015-yil 13-fevral №7 (4302)

14 феврал — Заҳриддин Муҳаммад БОБУР таваллуд топган кун

Заҳриддин Муҳаммад Бобур каби мумтоз инсонларни дунёга берган халқ ҳеч қачон хор бўлмайди, муқаррар тарзда саодатга эришади.

Ислом КАРИМОВ

Заҳриддин Муҳаммад БОБУР

ЖАМЪИЯТИНИНГИЗ БОРИНИ ДАВЛАТ ТУТУНГИЗ РУБОЙЛАР

Ишлар бори кўнгулдагидек бўлгусидур!
Инъому вазифа — бори буйрулгусидур!
Ул галлаю муҳалки, деб эрднинг, бердим,
Муҳалга бўю галладин уй тўлгусидур!

Қайғунгни чека-чека қорибтур Бобур,
Раҳм айлаки, ўзидин борибтур Бобур.
Норанж йиборди сенгаки, билгайсен,
Яъники, бу навъ сарғорибтур Бобур.

Аҳбоб, йиғилмоқни фароғат тутунгиз!
Жамъиятингиз борини давлат тутунгиз!
Чун гардиши чарх будурур, Тенгри учун,
Бир-бирни неча кунни ганимат тутунгиз.

Бу олам аро ажаб аламлар кўрдум,
Олам элидин турфа ситамлар кўрдум,
Хар ким бу "Вақоъ"ни ўқур, билгайким,
Не ранжу не меҳнату не ғамлар кўрдум.

УЛУҒ ШОИРГА ЭҲТИРОМ

Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Ёзувчилар уюшмаси, Маънавият тарғибот маркази ва бошқа ташкилотлар ҳамкорлигида "Туркистон" саройида ўтказилган "Назм ва наво" кечаси Ўзбекистон Миллий боғида ва Шоирлар хибонада буюк мутафаккир шоир Алишер Навоий таваллудининг 574 йиллиги муносабати билан ўтказилган тантаналарга улашиб кетди.

Бино фойеида созандалар ажиб куйларни маҳорат билан чалишмоқда, бир томонда тасвирий ва амалий

санъат асарлари, яна бир томонда китоблар кўргазмаси...

Сўнги кўнгирик хаммани залга чорлади. Чироқлар ўчирилиб, рангбаранг нурлар оғушида товланётган сахна тўридан нуроний сиймо — Алишер Навоий томошабинлар қаршисида залворли одимлар билан юриб келади... Шоир сўзлари мақом ансамбли ижросидаги мумтоз наволарга улашиб кетади.

Бошловчилар — Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артистлар Лола

Элтоева ва Шухрат Қаюмов улуг шоир ғазалларидан намуналар ўқишади. Муножот Йўлчиева, Зулайхо Бойхонова, Матлуба Дадабоева, Замира Суенова, Зариф Каримов, Фурқат Ашурралиев ва Элмурод Аҳмедов каби санъаткорлар, мақом ансамбли хонандлари ижросидаги мумтоз ашулалар муҳлислар олқишига сазовор бўлди. Халқ ёзувчилари ва бошқа ижодкорларнинг улуг бобокалонимиз ўлмас асарларининг жаҳон адабиётидаги бекиёс аҳамиятига доир фикрлари анжуман аҳлида фахр-ифтихор туйғуларини уйғотди.

ҲУМОЮН ҲАРБИЙГА БОРАДИ

Ҳумоюн — менинг катта жияним, синглимининг ўғли. Улуг аждодларимизни эслаб юрсин деб шундай исм қўйганмиз. Ҳақиқатан ҳам келбати боболаримизнинг шон-шавкатиغا ярашадиган соғлом, ўзғир, билимли йигит бўлиб вояга етди.

Ҳумоюннинг бобоси ҳозир ҳаёт, тўқсондан ошган, йиғитлик чоғида урушга кетиб, Германия остоналарида оёғидан яраланган кекса отахон. Отаси, биз тенгқур Эркинбой эса бир маҳаллар олис қорли ўлкаларда хизмат қилган, ҳарбийдан сочлари дув оқариб қайтган.

Яқинда синглим кўнгирик қилиб қолди.

— Ака, келасизми? Тўй бошлаб кўювдик, — деди мени ҳайрон қолдириб.

— Ҳумоюнгами? Қанақа тўй? Хали ёш-ку?

— Тўй бўлгандаям каттаси. Ҳумоюн

ҳарбийга кетяпти, — деб қулди синглим.

— Э, гап бу ёқдами?

Унинг ҳазилидан қулгим қистади. Йўлга отландим.

Ховлига кўни-қўшниллар, қариндош-уруғлар йиғилишган. Катта қозонларда шўрва қайнаб, ош пиймоқда. Катталар меҳмонхонада ўтирибмиз, ёшлар хизмат қилиб юришибди. Гап армия ҳақида кетди.

— Бизнинг пайтда йиғитлар ҳарбийга кетадиган бўлса аёллар йиғи-сиғи қилишар, қариндош-уруғ тўпчилиб келар, боласини худди урушга жўнатаётгандай мотамсаро маросимлар

бўларди, — деди Эркинбой. — Мен армияга кетишимда ҳам шунақа бўлган. Бўйим паст, нимжон боламан, на қишлоқдан нари чиққанман, на тил биламан. Биров бир нима гапирса тунунмайман, тўппа-тўғри етти ухлаб тушимга кирмаган совуқ ўлкаларга бориб тушганимизни қаранг. Бир гуруҳ қорақўз-қорасоч болалар "Жулдурбат" деган қисмда хизмат қилганмиз. Асли "желдорбат" бўлсам, "жулдурбат" деб номлаб олган эдик-да. Эҳ-хе, у ердаги камситишларни, масхаралашларни, ўзга миллат болаларини қийнашларини айтсам... Эслагим келмайди, умримнинг энг ажойиб палласи ўша ёқларда қолиб кетган.

Давоми иккинчи саҳифада.

САЙЛОВ ЖАРАЁНИНИНГ НАВБАТДАГИ БОСҚИЧИ ЯҚУНЛАНДИ

Ўзбекистон Халқ демократик партияси ва Ўзбекистон "Адолат" социал-демократик партияси вакиллари Марказий сайлов комиссиясига Ўзбекистон Республикаси Президентлигига кўрсатган номзодларини рўйхатга олиш учун зарур ҳужжатларни тақдим қилди.

Булар сиёсий партия раҳбарининг Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодни рўйхатга олиш тўғрисидаги аризаси, сиёсий партия юқори органининг Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзод кўрсатиш тўғрисидаги баённомаси, Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзоднинг ўз номзоди овозга қўйилишига рози эканлиги тўғрисидаги аризаси ҳамда номзодни қўллаб-қувватловчи имзо варақаларидан иборат.

Аваллоқ Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик

партияси ва Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси вакиллари ҳам ушбу ҳужжатларни тақдим этганди.

Шу тариқа тўрт сиёсий партия ҳам Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодларини рўйхатга олиш учун ҳужжат тақдим этиш жараёнини қонунда белгиланган муддатда яқунлади.

Марказий сайлов комиссияси тақдим этилган ҳужжатларни текшириб чиқиб, уларнинг сайлов қонунчилиги талабларига мувофиқлиги тўғрисида хулоса беради.

Марказий сайлов комиссияси ҳузурида тузилган ишчи гуруҳлари имзо варақалари тўғри тўлдирилганлигини текширмоқда. Қонунчиликка мувофиқ имзо варақалари текшириш учун танлаш йўли билан ажратиб олинади. Сайловчилар имзолари миқдорининг камида 15 фоизи ва сайлов варақаларига имзо қўйган сайловчи-

Сарвар МАМЕТОВ олган сурат

Сайлов — 2015

лар тўғрисидаги тегишли маълумотлар текширувдан ўтказилади. Бунда Ўзбекистон Республикаси Президентлигига кўрсатилган ҳар бир номзодни қўллаб-қувватловчи сайловчилар имзоларининг тенг миқдордаги сони текшириш учун ажратиб олинади.

Ишчи гуруҳи аъзолари ҳар бир имзо варақасини уларнинг тўғри тўлдирилганлиги, тузатишлар, ўчириб ёзилган жойлар ёки ўхшаш имзолар мавжудлиги каби жиҳатларни эътиборга олган ҳолда ўрганиб чиқади. Камчиликлар аниқланган имзо варақалари чуқурроқ текшириш учун ажратиб олинади.

Ишчи гуруҳи имзо варақаларини текширишни ўтказётган хонада сиёсий партияларнинг вакиллари ҳам қузатувчи сифатида иштирок этмоқда.

Текшириш тугагандан сўнг баённома тузилиб, унда сайловчиларнинг тақдим этилган ва текширилган имзолари сони, ноаниқ ва ҳақиқий эмас деб топилган имзолар миқдори кўрсатилади. Ушбу ҳужжат Марказий сайлов комиссияси томонидан тегишли қарор қабул қилиш учун асос бўлади.

Сардор ТОЖИЕВ, ЎзА муҳбири

Заҳириддин Муҳаммад БОБУР

“ЎЗ ФАСЛИ, ЁР ВАСЛИ...”

FAZALPAR

Баҳор айёмидур, дағи йигитликнинг авонидур,
Кетур, соқий, шароби ноёким, шират замонидур.Ғаҳи сахро узори лола шаклидин эрур гулгун,
Ғаҳи саҳни чаман гул чехрасидин аргувонидур.

БОБУР МИРЗО ЎГИТИ

Ҳар қачон сен душманнинг
Бартафар айлаин деб,
Ўтга-чўққа урма ўзинг,
Юрма беҳуда гам еб.
Ўз ишинг қил. Ҳақ деб сени,
Бир кун кўргизиб имдол,
Тор кўнгалди душманнинг
Бартафар этгай ҳаёт!

Муҳаммад А.П.,
Ўзбекистон ҳалқ ёзувчисиЯна саҳни чаман бўлди мунаққаш ранг гуллари,
Магарким сунъини наққошига ранг имтиҳонидур.Юзунг, эй сарв, жоним гулшанининг тоза гулзори,
Қадинг, эй гул, ҳаётим боғининг сарви равонидур.Не ерда бўлсанг, эй гул, андадур чун жони Бобурнинг,
Ғарбингга тараҳхум айлағилким, андижонидур.

Ўз фасли, ёр васли, дўстларнинг суҳбати,
Шеър баҳси, ишқ дарди, боданинг кайфияти.

Ўз фаслида чоғир ичмакнинг ўзга ҳоли бор,
Кимга бу нашьа муяссар бўлса, бордур давлати.Ишқ дардини чекиб, ҳар кимки топса васли ёр,
Ул замон бўлғай унут юз йилги ҳижрон шиддати.Дўстларнинг суҳбатида не хуш ўлғай баҳси шеър,
То билинғай ҳар кишининг табъи бирла ҳолати.Ғар бу уч ишни мувофиқ топсанг ул уч вақт ила,
Мундин ортуқ бўлмағай, Бобур, жаҳоннинг ширати.

ДИЛБАР ШАХС ТАЪРИФИДА

Бобур Мирзонинг кўндан-кўн беназир фазилатлари дунё олимлари ва арбоблари томонидан самимий эътироф этилган. Биз бундан чуқур фахр-ифтихор туйғуларини ҳис этамиз.
Чунончи, инглиз тарихчиси Эдуард Холден Бобурни лашкарбоши, арбоб ва адабиётчи сифатида Юлий Цезарь билан бир қаторга қўйса, жозибадор характери билан Рим ҳукмдоридан ҳам юқори туришини таъкидлайди ва «Унинг манглайига юксак фазилатли инсон деб битиб кўйилган», дейди.
Куйида машҳур давлат арбоблари, олим ва адибларнинг Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳақидаги эътирофларини ўқийсиз.

Бобур — дилбар шахс. Уйғониш даврининг типик ҳукмдори, мард ва тадбиркор одам бўлган. У санъатни, адабиётни севарди, ҳаётдан ҳузур қилишни яхши кўрарди.

Жавоҳарлаъл НЕРУ

Бобур ботирлигининг чеки бўлмаган: унинг бутун ҳаёти жасорат намуналари билан тўлиб-тошиб ётибди.

Н.И.ВЕСЕЛОВСКИЙ

Биз Осиёдаги ҳукмдорлар орасида Бобур сингари генерал ва таланти кишиларни камдан-кам учратамиз.

ЭРСКИН

Уни ҳақли равишда Шарқу Фарбинг энг шарафли шахзодаларидан бири деса арзийди. Уша замон шарқшуносларнинг хотираларида у Шарқ Қайсари (Цезарь) деб зикр этилади.

Х.ВАМБЕРИ

У ҳамма нарсага жасорат ва ҳалоллик ила эришди. Буюк мағлубиятлари устига буюк гала-

балар иморатини кура олди. Ёшлиқда кўрган омадсизликлари ўрнига кейинчалик улғу омадлар унга ёр бўлди. Ниҳоят, у Ҳиндистон тарихида ҳеч илгари кўрилмаган буюк салтанатга асос солди. Бобурнинг буюклиги ана шу мезонлар ила ўлчанади.

Муни ЛАЪЛ

“Бобурнома” Осиёнинг ҳаққоний тарихини акс эттирувчи китоб.

М.ЭЛФИНГСТОУН

Бобур Шарқ тарихидаги энг мафтункор шахс эди... Унинг жангликдан ҳам маиший ҳаётдаги каби шоирлик нафаси уфуриб туради.

С.ЛЕЙН ПОУЛ

Ҳозирги Ҳиндистонни ўрганмоқчи бўлган киши ишни, энг аввало, Бобурнинг хотираларини мутлақ қилишдан бошлагани маъқул.

Ф.ТАЛОТ

Бахтияр ХАЙДАРОВ тайёрлади.

ҲУМОЮН ҲАРБИЙГА БОРАДИ

Бошланғи биринчи саҳифада.

— У маҳаллар болаларнинг кўпи нимжон, илги пуч, қаддини меҳнат эзиб кўйган эди-да. Ҳозирги авлод орасида унақаларини кўрмайсиз. Бари тоғни талқон қиладиган сара йигитлар, — деди кексалардан бири.

Бўлажақ аскар эса келганлар билан қўлини кўксига қўйиб, одоб билан сўрашиб, хизмат қилиб юрибди.

— Кўз тегамасин, кўркам, кўзи ёни турадиган йигит бўлди, — деди ота-хонларимиздан бири, фахрланиб.

Ҳаёлимга юрт фарзандларининг тақдири ҳақида Юртбошимизнинг қайғуриб айтган гаплари келди. Озодликнинг илк кунларидаёқ соғлом ва етуқ авлод масаласи давлат сиёсатининг энг устувор вазифаси эканини таъкидлаб, «Бугунги кунда бир оддий ҳақиқат барчамиз учун аён бўлиши керак: олдимизда турган энг эзгу мақсадларимиз — мамлакатимизнинг буюк келажаги ҳам, эртанги кунимиз, эркин ва фаровон ҳаётимиз ҳам, Ўзбекистоннинг XXI асрда жон ҳақамиятдан қандай ўрин эгаллаши ҳам — буларнинг барча-барчаси авваламбор янги авлод, униб-ўсиб келаётган фарзандларимиз қандай инсонлар бўлиб воёга етишига боғлиқдир», деган эди.

Қадрлар тайёрлаш миллий дастури, Соғлиқни сақлаш тизимини ишлаш қилиш давлат дастури, Болалар спортини ривожлантириш дастури, Мактаб таълимини ривожлантириш умуммиллий дастури, аёллар ва болалар соғлигини мустаҳкамлаш, уларни тизимли равишда соғломлаштириш, соғлом авлод туғилиши ва тарбиясини таъминлашга қаратилган, муваффақият билан амалиётга татбиқ

қилинган дастурлар ва улар натижасида эришилаётган ижобий натижалар — мана шундай узқони кўлаб, донолик ва оқиллик билан муштарақ тарзда олиб борилган ислохотларнинг самараси ўлароқ воёга етди юртнинг Ҳумоюнлари, Мироншоҳлари, Озодбеклари, Фахриёрлари.

Ўтган йиллар давомида ҳарбий ислохотлар билан боғлиқ мақсадларга эришилшининг ҳуқуқий пойдевори яратилди. Конституциямизнинг 52-моддасида: «Ўзбекистон Республикасини химоя қилиш — Ўзбекистон Республикаси ҳар бир фуқаросининг бурчидир», 125-моддасида: «Ўзбекистон Республикаси Қуролли Қучлари Ўзбекистон Республикасининг давлат суверенитетини ва ҳудудий яхлитлигини, аҳолининг тинч ҳаёти ва ҳавфсизлигини химоя қилиш учун тузилади», деган қондалар мустаҳкамлаб қўйилди.

Ушбу нормаларнинг мантаний давоми сифатида «Ўзбекистон Республикасининг давлат чегараси тўғрисида»-га, «Фуқаро муҳофазаси тўғрисида»-га, «Терроризмга қарши кураш тўғрисида»-га, «Мудофаа тўғрисида»-га, «Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида»-га, «Ўзбекистон Республикаси Қуролли Қучлари резервидидаги хизмат тўғрисида»-га қонунлар ҳамда Ўзбекистон мудофаа доктринаси ишлаб чиқилиб, амалиётга татбиқ этилди.

Бундан ташқари, 1991 йил 31 августда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»-ги Қонун республикамизга ҳарбий сиёсатни амалга ошириш ҳуқуқини берган бўлса, Юртбошимизнинг 1991 йил 6 сентябрдаги фармони билан Мудофаа ишлари вазирлиги ташкил этилди. Давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан 1992

йил 14 январдан мамлакатимиз ҳудудидаги барча ҳарбий тузилмалар Ўзбекистон иختиёрига ўтказилди, мана шу кундан эътиборан миллий армиямизга асос солинди ва Ватан химоячилари кунини этиб белгиланди.

Бундай кўлама бошқа соҳаларга ҳам хос. Аждодларимиз орзу қилиб келган кучли бир давлатни бунёд қилиш, ҳеч кимдан кам бўлмайдиган озод сиёсат юргизиш, тинчлик ва фаровонликни таъминлаш, халқ қаддини, гурур-ифтихорини, урф-анъаналарини, аждодлар хотирасини тиклаш, кишилар тафаккурини ўзгартириш каби юзлаб улкан ишлар амалга ошди. Бизлар сендайлигимиздаги одамлар билан бугунги кишилар ақл-тафаккури орасида жуда катта фарқ кўрасан, мана шуларнинг ҳаммасига Юртбошимизнинг зукколиги, зийраклиги, жуда кенг кўламада оқилона сиёсати ва доноларча тавсиялари тўғрисида эришдик, дедим Ҳумоюнга.

— Мана шуларни ёддан, қалбдан билишинг керак, болам, — дедим.

Ҳумоюн ҳам одоб сақлаб турган экан, кулимсираб:

— Ҳаммасини биламан, тога, — деди. — Дарсларда ўтганми, битта-лаб ўқиб чиққанми.

— Шунинг учун ҳам билишинг керакки, бугун дунёнинг турли ўлкаларида билимсиз тушуниб етиш қийин бўлган турли ҳодисалар рўй бермоқда. Манфаат хуружлари аро тентираб юрган эскию янги тўдалар бор. Дунёда рўй бераётган вазиятларни тўғри баҳолаб, ўз халқининг тинчлик-фаровонлигини сақлаш йўлида узқони кўлаб, тўғри сиёсат олиб борадиган йўлбошчиси бўлганлар учун ҳам бусбутун давлатлар, эллар парчаланиб кетмоқда, ука акасига, ўғил отасига қурол ўқталмоқда. Мана шундай нозик

бир пайтда тинчлигимизни, барқарорлигимизни кўриклаш учун сафарга йўл оляган. Мустақиллигимизнинг илк йилларида туғилган кичкина болақай эдинг, бугун эса минг шукрки, билагинг кучга тўлиб, ақлинг камол топиб, ота-онанг, ука-сингилларинг, эл-юртинг химоясига отланмоқдасан. Бундан ортуқ фахр борми элинг бир ўғлонига?

Ҳумоюннинг ўзи ҳам шод, кулимсираб турарди.

Улуғларга ҳурмат, кичикларга иззат сақлаб турган бир-биридан кўркам фарзандларимизга қараб гурурландим. Ҳа, булар ҳар жиҳатдан илгор, баркамол бўлиб улғайган, биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта, бахтли бўлиб етишган авлоддир.

Байрамнинг каттаси туман ҳарбий қақурув участкасида бўлди. Карнай-сурнайлар, гул-чечаклар, ҳаммамнинг ҳавасини келтириб қақнаб турган эл ўғлонлари, фарзандининг келбатига қараб «Буй-бастиндан айланай!» деб фахрланган оналар, қутловлару табриклар, куй-қўшиқлар аро, юртимиз мадҳияси садолари остида кузатдик йигитларимизни.

Кузатиш асосида елкасидан қучоқлаб, бағримга босиб:

— Йўлинг оқ бўлсин, Ҳумоюним, — дедим. — Жуда улғу, асил мақсад йўлидасан. Эл-юртимиз, давлатимиз хизматида бел боғлагансан, тинчлик-фаровонлик барқ уриб турган азим мамлакатнинг қади баланд, етуқ ақли, сара ўғлонисан.

Мақсадимиз оқ бўлган, йўлимиз ҳам оқ, манзилимиз нури бўлмасинми? Албатта бўлади-да!

Исажон СУЛТОН,
Ўзбекистон ёзувчилар уюммаси
аъзоси

Заҳириддин Муҳаммад Бобурга тегишли буюмлар шох ва шоир меросининг жаҳондаги барча ихлосмандларини ҳамма кизиктириб келган. Чунончи, олий тоифали кардиолог, тиббиёт фанлари доктори Мирмахмуд Мирсайдуллаев ҳам улғу бобокалонимизнинг чинакам фидойи мухлисларидан, тадқиқотчиларидан бири саналади.

НОЁБ БУЮМЛАР

М.Мирсайдуллаев «Бобурнинг қасаллик тарихи» (Тошкент, 2013) номли монографиясига материаллар тўплаш жараёнида Мирзо Бобурнинг қиличини АҚШнинг Нью-Йорк шаҳридаги Метрополь музейида, мухрини хорижлик бобуршуносларда ва улғу шоирнинг ўзига қараб чизилган асл суратини, тангасини Британия музейида кўриб, уларнинг нусхаларини ўзимизнинг усталарга, расомларга асл кўринишида ясаптирди, чизди-ди ва айримларини Бобур номдаги жағмарга музейига совға қилди.

Қадим замонлардан подшоҳлар тамга, тўғро ва муҳрлар билан ўз фармонларини тасдиқлашган. Интернетдаги «Ўрта Осиё подшоҳларининг тўғролари» сайти маълумотларига кўра, XV асрларга келиб тўғро номи билан ҳар хил муҳрлар пайдо бўла бошлаган. Тўғроларни металлдан, қаттиқ ёғочлардан, суюқ ва махсус қоримчалардан ясаган. Шу сабабданми, муҳрдаги шахсий имзоларни ўқиб қийин бўлган, ҳарфлар бир-бирига қоришиб, каллиграфия модификация қилингандагина экспортлар ўқий олишган. Айрим подшоҳлар ўз имзосига Қуръони Карим оятларини каллиграфия усулида қўшиб тайёрлашган.

1993 йили америкалик шарқшунос, профессор У.М.Текстон томонидан «Бобурнома»нинг инглиз тилидаги унчинчи тўлиқ таржимаси чоп этилди. Мазкур нашрнинг илк саҳифасида «Заҳириддин Муҳаммад Бобур Баҳодур ибни Султон Умар Шайх Қўрагон» ёзуви муҳр тасвири берилган.

Мазкур муҳр тасвири «Акбарнинг Ҳиндистон тарихи» китобидан М.Бранд ва Г.Лаури томонидан кўчирилган эди. Бу муҳрнинг тасвири тиниқ эмас эди. М.Мирсайдуллаев мутахассислар ёрдамида унинг асл кўринишини — ундаги араб ёзувларининг тиниқлик даражасини тиклаш ҳамда Наманган шаҳридаги «Полиграф консалтинг» МЧЖ ходими Тўлқинжон Охунбоевга муҳрнинг нусхасини тайёрлатди. Қўшимча тарзда тамғанинг ушлагичига расом Абдурауф Иброҳимовга Бобур суратини чиздириш ҳамда нақшлар билан безаттириди.

Муҳрнинг янги ясалган кўриниши

Британия музейида Ўрта Осиё тарихига оид кўпгина ёдгорликлар, ҳар хил расмлар, жумладан, Бобурнинг портрети ҳам сақланади. Музейдаги Бобур Мирзо портретининг ўзига хослиги шундаки, у айнан алломанинг ўзига қараб чизилган. М.Мирсайдуллаев ипак матога Наманган шаҳридаги таниқли расом Зоҳиджон Ҳусановга Мирзо Бобурнинг ана шу асл портретининг ўхшаш нусхасини чиздириди. Ўз ишидан кўнгли

қувонган М.Мирсайдуллаев: «Узоқ юртлардаги музейида мусофирлардек турган бобоимизни, назаримда, Наманганга тақлиф қилиб олиб келгандек бўлдим», дейди.

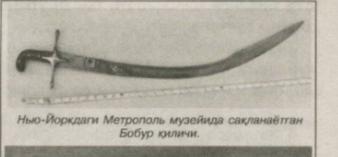

Мирмахмуд ака интернетдаги изланишлари давомида қумушдан ясалган, оғирлиги 4,39 грамм, диаметри 23 миллиметр бўлган, Англиянинг Британия музейида №1911,0709.7 рақам остида сақланаётган Бобур тангаси ҳақидаги маълумотни аниқлади. Танганинг бир томонида «Подшоҳ Заҳириддин Муҳаммад Бобур», иккинчи томонида, «Ла илаҳа илладлох Муҳаммадун Расулуллох» жумлалари ва уларнинг атрофига айлана бўйлаб Ҳазрати Умар, Ҳазрати Усмон ва Ҳазрати Алининг номлари ёзилган.

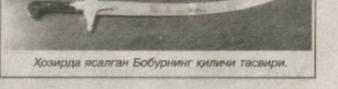

Британия музейида сақланаётган Бобур тангаси.

М.Мирсайдуллаев Нью-Йоркдаги Метрополь музейи фондида Бобурнинг қиличи сақланаётгани тўғрисидаги маълумотни тоғча, бу буюмга оид барча маълумотларни тўплади ва музей маълумотлари асосида Бобурнинг қиличини аслида ясашига киришди. Унинг характери ва изланишлари натижасида қилич ясовчи усталар топилиди. Бобурнинг қиличи нусхасини ясада шарҳонлик Ашурали отанинг қимматли маслаҳатлари билан уста Дилшодбек Норматов ва наманганлик уста Маҳмуджон Нуриддинов ҳамда уларнинг шогирдлари қилич нусхасини тайёрлашди.

Нью-Йоркдаги Метрополь музейида сақланаётган Бобур қиличи.

Ҳозирда ясалган Бобурнинг қиличи тасвири.

Мирмахмуд аканинг эътирофича, қилич нусхасини тайёрлаш учун муносиб металлни топиш, пардоз бериш, даста танлаш (қиличнинг дастаси архар кийигининг шохидан ясалган), нақш ва ёзувларни аслидек туширишда усталар кўп меҳнат сарфлашди.

Мустақиллигимиз шарофати боис юртимиздан турли сабаблар тўғрисида олиб кетилган жуда кўп қимматли буюмлар, қўләма ва осори атиқалар имкон қадар юртимизга қайтарилаётганидан қувонамиз. Ҳозирда манзили аниқ бўлган Бобурнинг қиличи ҳам қимматли буюм сифатида Ватанимизга олиб келинишига умид қиламиз.

Носиржон УЛУКОВ,
филология фанлари доктори

Ёзувчилар уюммаси вилоят бўлимларида

Андихон. Фазал мулкнинг султони, улғу мутафаккир ва давлат арбоби Алишер Навоийнинг 574 йиллигига бағишлаб ҳазрат номи билан аталувчи боға анжуман ўтказилди.

Анжумани вилоят ҳокими Ш.Абдурахмонов анжумани очди. Шоирлар, санъаткорлар ёш ижодкорлар томонидан Навоий ғазаллари ўқилди, қўшиқлар ижро этилди.

Бухоро. Бухоро давлат университети қошидаги академик лицейда буюк мутафаккир шоиримиз Алишер Навоийнинг таваллуд санасига бағишланган анжуман бўлди. Университет доценти, филология фанлари номзоди Ш.Ҳайитова, Ўзбекистон ёзувчилар уюммаси вилоят бўлими раҳбари Тошпўлат Аҳмад ва бошқалар улғу шоир ижодининг бугунги кундаги аҳамияти, ёшлар тарбиясидаги ўрни ҳусусида сўзлади. Талабалар томонидан Алишер Навоий асарлари асосида тайёрланган саҳна кўришлари намойиш этилди.

Навоий. Ўзбекистон халқ шоири Зулфия таваллудининг 100 йиллигига бағишлаб Навоий вилоятда ўтказилган тадбирлар чинакам адабиёт байрамига айланди.

Адабиётимизни ўлма асарлари билан бойитган атоқли шоира мухлислари эрта тонгдан Навоий шаҳридаги Ёшлар марказига йиғилдилар. Шоирага бағишланган анжуманга ташриф буюрганларни вилоят ҳокими, Олий Мажлис Сенати аъзоси Эркинжон Турдимов табриклади. Адабиёт мухлислари ва талабалар шоиранинг шеърларидан намуналар ўқидилар.

Адабиёт байрами тантаналари Навоий педагогика институтидан давом этди. Ўзбекистон халқ шоири Ойдин Ҳожиёва, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Олмас Аҳмедова ҳамда шоир Абдумажид Азимов узтос шоира ҳақидаги хотиралардан сўзлаб беришди.

Фарғона. Марғилон шаҳридаги Увайсий уй му-

зейида «Жаҳон отин Увайсий» ва «Олтин қалам» адабий тўғрага аъзолари иштирокида Ўзбекистон халқ шоири Зулфия таваллудининг 100 йиллигига бағишланган шеърят кечаси ўтказилди.

Тошкент вилояти. Тошкент давлат аграр университетидан таниқли шоир-ёзувчилар, адабиётшунослар, талаба ёшлар иштирокида узтос шоира Зулфия таваллудининг 100 йиллигига бағишланган тадбир бўлиб ўтди. Анжумани вилоят ҳокимининг ўринбосари С.Файзиева очди. Ўзбекистон халқ шоир ва ёзувчилари Зулфия шеъроти ва бадиияти ибратли ҳаёти билан бетакрор ижоди ҳақида тўхталиб ўтилар.

Жиззах. Ёзувчилар уюммаси вилоят бўлими билан Жиззах вилоят телевидениеси ҳамкорлигида «Жиззах адабий муҳити» мавзусида туркум кўрсатувлар тайёрлаш йўлга қўйилди.

Вилоят ижодкорларининг «Сангзор» ижодий клубининг навбатдаги машғулотини «Ўлкада киш таровати» мавзусига бағишланиб, унда ёш ижодкорлар киш манзараларига бағишланган ижод намуналарини йиғилганлар эътиборига ҳавола этишди.

Ахборот хизмати.

Китобдан яхши дўст бўлмас

«Ўзбекистон» нашриётда чоп этилган Эргаш Очиловнинг «Заҳириддин Муҳаммад Бобур» номли рисоласида буюк шоир ҳаёти, фаолиятига доир маълумотлар оммабоп тилда батафсил баён қилинган. Рисолада Бобурнинг ўн икки ёшида тахтга чиққани ва шундан кейинги воқеалар ҳақида сўз юритилади. Бобур насл-насаб жиҳатдан отаси томонидан тўрт авлод орқали буюк соҳибқирон Амир Темур бобомизга бориб боғланади. Бу кутлуг шажара муаллиф томонидан кетма-кетликда санаб кўрсатишган. Шунингдек, рисолада илк рубойисини 19 ёшида бадиҳа тарзида айтган шоир адабий мероси: шеърларининг кўлами, «Мубайян», «Аруз рисоласи» каби асарлари ҳақида қисқача, «Бобурнома» ҳақида атрофлича маълумот берилган.

Шоирнинг бетакрор шахсияти, қарашлари тўғрисидаги мулоҳазалар, оиласи, фарзандларига доир маълумотлар, «Яхшилик чун қилмадинг, бори ёмонлик қилмадинг» каби шоир қаламидан тўқилган шеърни дурдоналар — «Бобур ҳикоятлари» ҳам китобдан ўрин олган. Рисола сўнггида улғу шахс ва шоир Бобур таърифида айтилган фикрлар келтирилган.

Ҳозиргача бобуршуносликда қилинган ишларни ўрганиш, изланиш самараси сифатида юзага келган мазкур рисола кенг жамоатчиликка мўлжалланган.

Н.НОМАЗОВА

Заҳриддин Муҳаммад Бобур ва у асос солган буюк сулола вакиллари жаҳон маданияти тарихида ўчмас из қолдириди. Бобурийлар ҳукмронлик қилган даврда яратилган бадиий-ижодий мерос шу қадар улканки, ўз қўлами ва аҳамияти жиҳатидан Европа ренессансдан қолишмайди.

БОБУРИЙЛАР ВА МИНИАТЮРА САНЪАТИ

Бу даврда тасвирий санъат юксак даражада ривож топди, миниатюра санъатида ёрқин ижодий изланишлар намоён бўлди. Бобурийлар замонида умум Шарқ, эрон, ҳинд миниатюра мактабларига хос аъёнлар уйғунлашуви юз берди. Жаҳон шарқшунослигида бу ҳодиса "Бобурийлар даври миниатюраси" номи билан шухрат қозонди.

Ҳиндистонда янги миниатюра мактаби шаклланишида Темурийлар даври маданияти катта таъсир кўрсатган. Заҳриддин Муҳаммад Бобур тасвирий санъат ихлосманди эди. Абулфазл Алломиёнинг гувоҳлик беришича, Бобур нодир расмни кўлэмаларни шу қадар қадрлаганки, ҳатто ҳарбий юришлар вақтида ҳам уларни ўзи билан бирга олиб юрган. Шоир ўз даврининг миниатюра мактаблари билан ҳам яқиндан таниш эди. Айниқса, Ҳирот миниатюра мактаби изланишлари шoirда катта қизиқиш уйғотган. "Бобурома"да ушбу мактабнинг энг йирик вакили Камолддин Беҳзод ижодида берилган қизиқарли таърифларни учратиб мумкин. Ҳиротта ташрифи чоғида машҳур мусаввир ишларини яқиндан ўрганиш имконига эга бўлган Бобур Беҳзод "мусаввирлик ишини бисёр нозук қилди", дея ўз ҳайратини ихор эътиди. Бир сўз билан айтганда, Бобур Ҳиндистонда янги миниатюра мактаби вужудга келиши учун кенг имконият яратди.

Бобурнинг ўғли Ҳумоюн Табризда бўлган пайтда расм санъати билан қизиқди. Тарихий манбаларда хабар берилишича, Беҳзоднинг шоғирлари яратган асарлар уни мафтун эътиди. Ҳумоюн машҳур рассомлар Мир Саид Али Табризий ва Хожа Абдусаммад Шерозийлар билан танишди, Ҳиндистонга қайтганида бу икки рассомни ўз ероғийга олиб келишга муяссар бўлади.

Бобурийлар миниатюра мактабининг юксалишига Фаррухбек Қалмуқ, Давлат Муҳаммад, Муҳаммад Мурод Самарқандий ва Нодир Муҳаммад Самарқандий каби Мовароуннаҳр миниатюра мактаби вакиллари ҳам улкан ҳисса қўшган. Улар бетакор асарлар яратиш билан бир қаторда, тасвирий санъат қонун-қоидалари, ўлчамлар, композицион тизим ва ашёлар ҳақида рисолалар битишган

Бобурийлар даври миниатюраси

ва бу билан янги мактаб аъёнлари давомийлигини таъминлашган. Ҳирот миниатюра мактабининг йил-йилдан кўздан кечирган европалик сайёҳлардан бири бу ерда йигирма тўрт минг жилд кўлэма китоб жамланганини қайд эътиди. Бу китобларнинг кўпчилиги ҳинд рассомлари томонидан зийнатланган. Кейинги авлод ҳукмдорлари ҳам кўлэмаларни расм билан зийнатлашни давом эттирган бўлса-да, аммо Акбар замонидаги кўп расмни нодир кўлэмалар яратилмаган.

Дунёга таралган ранглар

Акбарнинг ўғли Нуриддин Муҳаммад Жаҳонгир даврида алоҳида қоғозларга, мустақил мавзуда расм ишлаш кенг тарқалади. Рассомлар орасида устод Мансур ҳайвонот ва наботот тасвирида беэъза бўлиб "Нодир ул-аср" фахрий унвонига сазовор бўлган. Манохар, Вишну Дас каби мусаввирлар ҳинд миниатюра мактаби тараққиёти янги босқичга олиб чиқишга эришадилар. Шу даврда Ҳиндистонда бўлган француз сайёҳи Франсуа Берненинг ёзишича, сарой рассомларининг маҳорати жуда юксак бўлиб, улар яхши моддий таъминотга эга бўлганлар. Бобурийлар ташаббуси ва ҳомийлигида яратилган миниатюра мактаби, унинг намоёндалари эришган ютуқлардан ҳайратланмасликнинг илоҳи йўқ. Ушбу мактаб тарихи, ижодий аъёнлари бугунги кунда ҳам дунё олимлари, ижодкорларининг диққат марказида. Ҳинд миниатюра мактаби юксалишида ажодларимизнинг улкан ҳиссаси борлиги, албатта, фахр уйғотади. Бобурийлар миниатюра мактаби аъёнлари кенг маънода ўзбек тасвирий санъатининг ҳам меросидир. Ҳирот, Бухоро, Самарқанд миниатюра мактаблари қаторида Бобурийлар миниатюра мактаби ҳам замонавий ўзбек рассомлари учун қимматли ва беэъза ижодий манба бўлиб хизмат қилади.

ларига совғалар инъом этган, уларнинг ойлик маошини оширган. Акбар кишилар билим доирасини кенгайтиришда рассомлик ва хаттотлик муҳим аҳамиятга эга деб ҳисоблаган ва оддий халқ орасида уларга қизиқиш орттиришга ҳаракат қилган.

Акбар ҳукмронлигининг сўнгги йилларида унинг кутубхонасини кўздан кечирган европалик сайёҳлардан бири бу ерда йигирма тўрт минг жилд кўлэма китоб жамланганини қайд эътиди. Бу китобларнинг кўпчилиги ҳинд рассомлари томонидан зийнатланган. Кейинги авлод ҳукмдорлари ҳам кўлэмаларни расм билан зийнатлашни давом эттирган бўлса-да, аммо Акбар замонидаги кўп расмни нодир кўлэмалар яратилмаган.

Акбарнинг ўғли Нуриддин Муҳаммад Жаҳонгир даврида алоҳида қоғозларга, мустақил мавзуда расм ишлаш кенг тарқалади. Рассомлар орасида устод Мансур ҳайвонот ва наботот тасвирида беэъза бўлиб "Нодир ул-аср" фахрий унвонига сазовор бўлган. Манохар, Вишну Дас каби мусаввирлар ҳинд миниатюра мактаби тараққиёти янги босқичга олиб чиқишга эришадилар. Шу даврда Ҳиндистонда бўлган француз сайёҳи Франсуа Берненинг ёзишича, сарой рассомларининг маҳорати жуда юксак бўлиб, улар яхши моддий таъминотга эга бўлганлар.

Наргиза ҲАСАНОВА, санъатшунос

Бобурийлар ташаббуси ва ҳомийлигида яратилган миниатюра мактаби, унинг намоёндалари эришган ютуқлардан ҳайратланмасликнинг илоҳи йўқ. Ушбу мактаб тарихи, ижодий аъёнлари бугунги кунда ҳам дунё олимлари, ижодкорларининг диққат марказида. Ҳинд миниатюра мактаби юксалишида ажодларимизнинг улкан ҳиссаси борлиги, албатта, фахр уйғотади. Бобурийлар миниатюра мактаби аъёнлари кенг маънода ўзбек тасвирий санъатининг ҳам меросидир. Ҳирот, Бухоро, Самарқанд миниатюра мактаблари қаторида Бобурийлар миниатюра мактаби ҳам замонавий ўзбек рассомлари учун қимматли ва беэъза ижодий манба бўлиб хизмат қилади.

МУМТОЗ НАВО – РУҲГА ДАВО

Машойихлар "Муסיқанинг сеҳри — унинг сирли талқинидадир" деганлар. Дарҳақиқат, сирли дунёнинг кишини мафтун этадиган мўъжизаларидан бири мусиқадир. Ҳазрат Навоийнинг мусиқа — руҳ озиғи, деган сўзларида нақадар катта ҳикмат борлигини, инсон руҳияти мусиқадан озикланишини англаш қийин эмас.

Сўнгги йилларда мумтоз хонандлик, айниқса, жўровозликка меҳр қўйиб, устозлар сабоғини олиб, хониш қилиб келаётган ёш истеъодлар кўпаймоқда. Истеъодли жўровоз хонандлар Фурқат Ашуралиев ва Элмурод Аҳмедов ана шундай умидли ёшлардан. Андижон вилоятида туғилиб воёга етган бу ёшлар илк мусиқа сабоғини падари бузрукворларидан олишган. Ҳар иккиси ҳам аввал Андижон санъат коллежида, 2004 йилдан Ўзбекистон давлат консерваториясида "Анъанавий хонандалик" йўналиши бўйича сабоқ олдилар. Андижонда ўқиб юрган кезларида катта ашула усталари Жўраҳон Султонов ва Маъмуржон Узоқов хонишларига ҳавас қилиб, уларнинг репертуридан намуналар айтиб юраддилар. Айниқса, Навоийнинг "Кўп замондур бир парига мубталоман найлайин" сўзлари билан бошланган ашулаларига меҳр қўйган эдилар. Бу ашуланинг магнит тасмасидаги ёзувини устозлари, Ўзбекистон халқ хофиз Очилхон Отахонов совға қилган.

Консерваторияда Ўзбекистон халқ хофиз Маҳмуд Тожиев Фурқат ва Элмуроднинг жўровозлик амалига алоҳида эътибор беради. Ашулачилик, катта ашула бўйича ўтмиш санъаткорлар аъёнлари асосида тарбиялади ва ҳамнафаслик сирларини ўргатади. Айнан шу даврда катта ашула ижро этадиган ёшлар деярли йўқ эди. 2005 йил Наврўз байрами арафасида устозлари ўргатган "Кириб бўстонни кездим" (Жўраҳон Султонов мусиқаси) катта ашуласини илк бор консерваториянинг катта сахнасида ижро этиб, олқиш олдилар. Бу ёшларнинг санъатдаги илк ютуғи эди. Шундан кейин улар мусиқий меросни астойдил ўзлаштири бордилар. Маҳмуджон Тожиев раҳбарлигида бир қатор хонандлик ижро ус-

лубларини, у ижро этган ашулаларни кунт билан ўргандилар. Консерваториядаги сабоқ жараёни ҳар икки истеъод эгасига катта мактаб бўлди. Улар ижрочилик сирларини ўрганиш билан бирга, репертуарларини халқ ашулалари, бастакорлар ижоди, мақом намуналари ва мақом йўлларидаги ашулалар билан бойитдилар. Иш фаолиятлари-

ни Юнус Ражабий номидаги мақом ансамблида давом эттиришди. Ҳамнафас хонандлар учун устоз санъаткор Очилхон Отахонов ижро бобида ҳамма намуна бўлиб қолди. Фурқат ва Элмурод устозлар изидан бориб мақом ансамбли жамоаси билан биргаликда Шашмақом Наср бўлимининг деярли барча қисмлари-

ни ўрганишга ва ижро этишга муваффақ бўлдилар. Шу билан бирга, замонавий бастакорлар асарларини ижро этишга ҳам эътибор қаратдилар. Ижрочилар ҳар бир ашула матнига, оҳангга эътибор бериб, устозлар ўғитига амал қилиб танлайдилар. Фурқат ва Элмурод ижросидаги "Кириб бўстонни кездим", "Еввойи Чоргоҳ", "Бог аро", "Топмадими", "Баёт- I, IV", "Насри Уззол", "Қаландар I-II", "Найлайин", "Чор зарб", "Ўтдим",

Истиқлол фарзандлари

"Ўлмасун", "Дилхирож", "Салламо", "Айлаб келинг", "Бўлмиш" каби ашулалар, қатор Суворалар, Чапандозлар шинавандлар қалбидан жой олди. Хонандларнинг асосий ютуғи доимий равишда репертуарларини бойитиб боришларидадир. Сўнгги икки йилда "Нидо", "Умр ўтмоқдир", "Райҳон", "Шунчамиди", "Сўлим", "Шахлога тушди" каби илгари айтилган ашулаларни тингловчиларга ўз талқинларида тақдим эътидилар.

Интилганга толе ёр, дейди халқимиз. Фурқат ва Элмурод санъатни дилдан севиб, ўз маҳоратларини турли беллашувларда ҳам синая келадилар. 2011 йил "Ўғонасан, муқаддас Ватан" кўрик-танловига 2-ўринни кўлга киритган бўлсалар, 2013 йили "Йилнинг энг яхши мумтоз хонандаси" йўналишида "Этироф" мукофоти совриндори бўлдилар. Ижодий изланишлари ҳукуматимиз томонидан эътироф этилиб, Мустақиллигимизнинг 23 йиллиги арафасида "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист" фахрий унвонига сазовор бўлдилар. Бу, албатта, ёш ижодкорлар учун бахт ва шараф. Айни дамда бундай юксак мукофот улар зиммасига янада кўпроқ масъулият юклайди. Шу сабабли ҳам хонандлар миллий мумтоз мусиқамизни авлодларга шикаст етказмай қолдириш йўлида ижодий изланмоқдалар.

Сайёра МАМАТКУЛОВА, консерватория магистранти

Шундай кўшиқлар борки, вақт ва дунё ўзгаришлари, авлодлар алмашинуви улар учун тўсиқ бўлмайди. Бу кўшиқлар тилдан тилга кўчиб, турли авлодлар уларни завқ билан куйлайверадилар. Халқимизнинг атоқли шоирлари Собир Абдулла, Ҳамид Олимжон, Ҳамид Фуломнинг "Ўзбекистонда", "Ёшлик чоғимда", "Жонажон диёримсан" шеърлари билан айтиладиган кўшиқлар бунинг ёрқин мисолдир.

Таниқли композиторлар Фаҳриддин Содиқов, Сайфи Жалил, Манас Левиёв куй басталаган бу кўшиқларни Муроджон Аҳмедов, Коммуна Исмоилова сингари улуг санъаткорларимиз маҳорат билан куйлаганлар.

Ҳамид ОЛИМЖОН

Ёшлик чоғимда

Энг гуллаган ёшлик чоғимда, Сен очилдинг кўнгил боғимда. Шунда кўрди кўзим баҳорни, Шунда қалбим таниди ёрни.

Кўшлар сайрар жонимга пайваст, Мен севгининг бўйи билан маст. Кўни билан далада қолдим, Лолазорлар ичра йўқолдим.

Кучоқ-кучоқ гуллар терганим Ва келтириб сенга берганим, Кечағидай ҳамон эсимда, Ҳар сония, ҳар он эсимда.

Шундан бери тилимда номинг, Шундан бери дилимда номинг. Энг гуллаган ёшлик чоғимда, Сен очилдинг кўнгил боғимда.

Яшаётган кўшиқлар

Собир АБДУЛЛА

ЎЗБЕКИСТОНДА

Не бахтким, топди халқлар зўр шараф-шон Ўзбекистонда, Кўёш ҳар кунда, ой ҳар тунда меҳмон Ўзбекистонда, Суву иқлим мусалло, боғу бўстон Ўзбекистонда, Яшар эл ушлашиб қўл, хур, фаровон Ўзбекистонда, Сурайлик то жаҳон турғунча даврон Ўзбекистонда.

Уласин тўйга тўй, шухратга шухрат, халқ шодлансин, Ушласин дилда армон, бахту иқбол умрбодлансин, Кўшиб ободга ободликни, таърифи зиёдансин, Элим номи жаҳонда мақталиб, тилларда ёдлансин, Фақат шухрат қозонгай Ўзбекистон Ўзбекистонда.

Муборак, эй умр! Сен ҳам шу эл дилбандиландирсан, Шириндир бу ҳаётинг, хур ҳаёт пайвандиландирсан, Шу гулшанда туғилдинг, эл жигарбанд бандиландирсан, Азизу мўтабарсан, яъни халқ фарзандиландирсан, Топиб бахт, Собиро, номинг ғазалхон Ўзбекистонда.

Ҳамид ФУЛОМ

ЖОНАЖОН ДИЁРИМСАН

Қайси сўз билан айтмай, Қайси куй билан куйлай: Жонажон диёримсан, Яшнаган баҳоримсан, Сен ҳаётим, боримсан, Фақат сени ўйлайман. Қайси сўз билан айтмай, Қайси куй билан куйлай!

Мардлинг, саботингни, Бахтиёр ҳаётингни, Тоғларингда нурхона, Боғларингда дурдона,

Шон-шарафли отингни, Дустга илтифотингни Қайси сўз билан айтмай, Қайси куй билан куйлай! Кўрмасам — дилим ташна, Хокисор элим, яшна, Арзир ифтихор қилсам, Мен мудома мафтун бўлсам, Қанча орзуга тўлсам, Мен етарман интилсам. Қайси сўз билан айтмай, Қайси куй билан куйлай!

Зулфия таваллудининг 100 йиллиги

ВАТАН ҲАҚИДА

Тошкент Маданият коллежида Кексаларни эъзозлаш йилига бағишлаб "Ватан онадур" деб номланган концерт дастури бўлиб ўтди. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Гулшод Отабоева раҳбарлигидаги "Гулшод" ансамбли, коллежнинг "Фолклор санъати" кафедраси ўқувчиси ва ўқувчилари ўз ижро маҳоратларини намоён қилдилар. Хоразм, Фарғона, Қашқадарё каби вилоятларнинг нодир фольклор санъати намуналари маромига етказилиб ижро этилди.

Наврўзбек СОБИРОВ, талаба

Тадбир

"Туркистон" саройида "Ўзбекистон" эстрада бирамшаси томонидан ўтказилган "Навосоз улуснинг навобахши бўл" тадбирида сўзга чиққан навоийшунор олим Олим Давлатов, филология фанлари номзоди Отабек Жўрабоев, таниқли хофиз Эркин Рўзमतов ва бошқалар буюк шоиримизнинг санъат аҳлига муносабати, шунингдек, мумтоз шоирлар, хусусан, Алишер Навоий ғазалларини куйга солишда матнга эҳтиёткорлик билан ёндошиш зарурлиги эътибор қаратдилар.

Огабек Собиров, Ўлмас Оллоберганов, Ҳилола Хамидова, Алишер Файз, Гули Асалўжаева каби таниқли хонандалар мумтоз ашулалардан намуналар куйладилар.

Дилафрўз САУТОВА

ЁШЛАР МАЪНАВИЯТИ – АНЖУМАН НИГОҲИДА

Миллий қадриятлар, маданий ва маънавий меросимизни ўрганиш, ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, халқимизга хос эзгу ғояларни тарғиб қилишда маданият ва санъат муассасалари муҳим ўрин тутди. Шунингдек, аҳолининг бўш вақтини мазмунли ва мароқли ўтказиш, руҳий-эстетик эҳтиёжларини қондириш, маърифий аҳамиятга мولик хизматларини йўлга қўйишда истироҳат боғлари, дам олиш масканлари бекиёс аҳамият касб эътиди.

Республика халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар илмий-методик маркази, Санъат ва маданият институти, республика Маънавият тарғибот маркази, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ташаббуси билан ўтказилган "Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда маданият ва аҳоли дам олиш марказларининг ўрни" мавзусидаги илмий-амалий анжуман ушбу соҳанинг долзарб масалаларига бағишлангани билан эътиборли бўлди. Тадбир аввалида сўзга чиққан Маданият ва спорт ишлари вазирлиги вазифасини бажарувчи Баҳодир Аҳмедов мамлакатимизда истиқлол йиллари санъат соҳасида олиб борилган ислохотлар, маданият тизимида юз берган ўзгаришлар хусусида сўзлади. Санъат ва маданият институти ректори Бахтиёр Сайфуллоевнинг "Маданият ва аҳоли дам олиш марказларини малакали кадрлар билан таъминлаш — давр талаби", Маънавият тарғибот маркази раҳбари Қаҳрамон Қуронбоевнинг "Глобаллашув жараёнида ёшларни турли маънавий таҳдидлардан асраш масалалари", Халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар илмий-методик маркази директори Азамат Ҳайдаровнинг "Замонавий маданият ва аҳоли дам олиш марказларининг асосий вазифалари", институт катта ўқитувчиси Кутбиддин Тўқсоновнинг "Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда бадиий жамоалар ва тўғарақларнинг аҳамияти" каби маърузалари тингланди. Тадбир давомида республикадаги мавжуд маданият ва аҳоли дам олиш марказларининг фаолияти, моддий-техник базаси ва ижодий салоҳиятига бағишланган ҳужжатли филм намоиш этилди. Мазкур жараёнда мавжуд ютуқлар билан бир қаторда ечимини кутаётган муаммоларга ҳолис назар ташланди.

Шохрух АБДУРАСУЛОВ

МАЪРИФИЙ ҲАЗИНА

9 феврал куни Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Республика маънавият-тарғибот маркази ҳамкорлигида Ўзбекистон Миллий университетининг маданият саройида Алишер Навоий таваллудининг 574 йиллиги муносабати билан "Авлиёларнинг авлиёси, мутафаккирларнинг мутафаккири, шоирларнинг султони" мавзuida маънавий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

Анжуманда ўзбек филологияси факультети декани, профессор Нурбой Жаббаров, Республика маънавият-тарғибот маркази бўлим мудири Зиёда Гафорова, филология фанлари номзоди Султонмурод Олим Алишер Навоий ижодининг дунё микёсида ўрганилиши, маърифий аҳамияти, буюк шоир адабий мероси ва замонамиз, навоийшунослик олдига турган долзарб муаммолар хусусида сўзладилар. Ўзбекистон халқ шоири Махмуд Тоир улуғ бобокалонимизнинг назмий маҳорати ҳақида сўзлаб, Алишер Навоийга бағишланган шеърларидан ўқиб берди.

Навоийхонлик

"Турон" кутубхонасида адабиётшунослар, шоир-ёзувчилар, ёш ижодкорлар ва китобхонлар иштирокида буюк шоир, мутафаккир, давлат арбоби Алишер Навоий таваллудининг 574 йиллигига бағишланган "Улуғ аждодларга сўнмас эҳтиром" мавзuida адабий учрашув бўлиб ўтди.

Буюк шоир Алишер Навоийнинг ўлмас ижоди, бетимсол ҳаёти ва бунёдкорлик ишлари ҳақида Ўзбекистон халқ шоири Иқбол Мирзо тўхталиб ўтди.

Елена ЧҲЯНОВА

ЎЛМАС НАВОЛАР

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтида халқимизнинг улуғ шоирлари Алишер Навоий ва Заҳриддин Муҳаммад Бобурнинг таваллуд саналарига бағишланган "Наволаринг барҳаётдир бу гулшан аро" мавзuida адабий-галланий кеча бўлиб ўтди. Институтнинг мухташам ўқув театрига таниқли шоир ва ёзувчилар, адабиётшунос олим ҳамда санъаткорларни жамлаган

ушбу тадбир чин маънода мумтоз санъат анжуманига айланди. Унда Навоий ва Бобур газаллари асосида яратилган куй-кўшиқлар, миллий рақслар ижро этилди. Айниқса, А.Дадаев раҳбарлигидаги "Сайқал" созандалар ансамблининг куйлари йиғилганларни мумтоз наво сеҳрига ошуфта қилди.

Кечада иқтидорли ёшлар ҳам ўз маҳоратини намойиш этди. "Саҳна нутқи" ҳамда "Халқ

ижодиёти ва анъанавий кўшиқчилик" кафедраларининг талабалари тайёрлаган саҳнавий чикишларда инсон камолоти, устоз-шогирд анъанаси, она юртга муҳаббат каби мавзулар ёритилди. Зулфия номидagi мукофот совриндори М.Шомуродова ижросидаги «Муножот», А.Талабове ижросидаги «Меҳрибоне топмадим» ашулалари ҳам мухлислар олқишига сазовор бўлди.

Саёҳат ТУРДИАЛИЕВА

ГЎЗАЛЛИК КҮЙЧИСИ

Бадий академиянинг кўргазмалар залида замонавий ўзбек тасвирий санъати ривожига ҳисса қўшиб келаётган таниқли рассом Тешабой Пирматов ва унинг ўғли, марҳум Шавкат Пирматов асарларидан иборат кўргазма очилди.

Кўргазма залларида Унда ота-бола рассомларнинг юздан ортиқ сара ижод намуналари ўрин олган. Тошкент вилоятининг сўлим гўшаларида ўсиб-улғайган Т.Пирматов болалигидан кўрган-кечирганлари асосида полотнолар яратди. Асарларидаги

қахрамонлар орасида моҳир пиллачилар, миришкор деҳқонлардан тортиб, хунарманду тўқувчиларгача бор.

Ш.Пирматов асарлари ўзига хос ранглар жилоси билан ажралиб туради. Айниқса, "Кутуш", "Уйғунлик", "Нозиклик", "Тандир" сингари композицияларида ифодаланган лирик кечинмалар ёшларда кизиқиш уйғотиши табиий.

С.ҚОСИМОВА

«Бобур Ботаника энциклопедияси қабул қилмоқда». Маъмур миннатига ХҲҲ асрда ҳинд рассомлари томонидан буюк аждодимиз Заҳриддин Муҳаммад Бобурнинг «Бобурнома» асарига ишланган. Унинг асл нусхаси ҳозир Британия музейида сақланади.

Гул кўп, чаман кўп

ЖАҲОН АДИБЛАРИ ҲАЁТИДАН

БҮЮКЛАРГА ЗАМОНДОШ

Ҳазрат Алишер Навоий ва Мирзо Бобурга замондош бўлган буюк тарихчи ва адиб Гийосиддин ибн Хумамиддин ал-Хусайний Хондамир 1476 йили Хиротда туғилган. Отаси Хожа Хумамиддин Муҳаммад теурий ҳукмдор Султон Махмуд мирзога вазир бўлган. Хондамирнинг салоҳиятли олим даражасига етишишида бобоси Мирхонд ва Алишер Навоийнинг таъсири беқиёс аҳамият касб этган. У ёшлигидан ҳазрат Навоий кутубхонасида иш бошлаб, 1498 йили унинг раҳбари қилиб тайинланган. 1503 йилдан Балх ва Хиротда Бадиуззамон мирзога вазир бўлган, Кундуз ва Қандаҳор элчихонларида ишлаган. Маълум вақт Журжонда яшаб, ўн йилдан кўпроқ Хиротда Муҳаммад Замон мирзо хизматида бўлган. 1527 йили эса Аграга бориб, Хумоун мирзо хизматида кирган ва илмий фаолиятини кенг микёсда давом эттирган.

Унинг "Маъсур ул-мулк", "Мақорим ул-ахлоқ", "Равзат ус-сафо", "Ҳабиб ус-сияр", "Дастур ул-вузаро", "Хумоюннома" каби кўплаб асарлари машхур. "Маъсур ул-мулк" асари Алишер Навоий давлати билан ёзилган бўлиб, хайр-саховат, ибратга лойиқ ҳикमतлар ҳамда тарихий изчиллик билан ёзилган кўплаб воқеаларни қамраб олади. Адибнинг кўплаб асарлари ҳазрат Навоийга бағишлангани билан эътиборни тортади. Марказий Осиё тарихида ўзидан ёрқин из қолдирган Хондамирнинг теурий ҳукмдорлар давлатчилик анъаналарига бағишланган тарихий асарлари кўлэзма нусхалари кўплаб жаҳон тилларига таржима қилинган ва улар асосида Лондондаги Британия музейи, Эрон ва Францияда, Покистон ва Ўзбекистонда йирик тадқиқотлар олиб борилмоқда. Хондамир 1535 йили Манду шаҳрида вафот этган ва Хусрав Дехлавийнинг Дехлидаги мақбараси ёнига дафн этилган.

ЖАҲОНГА СИҒМАГАН ШОИР

Моҳир сўз санъаткори Саид Имомиддин Насимий (1369-1417) Озарбойжоннинг Шемаха шаҳарчасида туғилган. У газаллар, рубоийлар, туюқлар ёзган. Бир йўла араб, форс ва озарбойжон тилларида ижод қилган Насимий озарбойжон адабий тили асосчиси ҳисобланади. Шоирнинг ўз она тилида 15 минг, форсчада эса 5 минг мисрани ўзида жамлаган девонлари тузилган.

Насимий хунармандлар муҳитида ўсиб-улғайган бўлса-да, математика, астрономия, мантқиқ илминини чуқур эгаллаган, Шарқнинг машхур сиймолари асарларидан баҳраманд бўлган. Мансур Халложа мухлис бўлиб, хуруфийлик ғояларини давом эттирган. Насимий шеърларида инсон гўзаллиги ва тафаккурини, овоз руҳи тараннум этади, фанатизм ва қотиб қолган ақидалардан воз кечишга қақиради. Бу эса ақидалар параст диндорларга ёқмасди.

Ривоят қилишларича, ақидаларастлар кутқуси билан шоирни Алеппо шаҳрида қатл этишайтганда бир руҳоний Насимийнинг қони ҳам ҳаром, агар у бирон жойга тегса ҳам ўша жойни қилич билан кесиш, оловда ёқиш керак, дейди. У шу сўзларни айтганда Насимий қонидан тирқираб сочилган бир томчи ўша диндорнинг бармоғига бориб тегди. Ҳозир бўлган одамлар, унинг ўзи айтганидек, бармоғини кесишни талаб қилганда, у дарров сўзидан қайтади. Улаётган шоир бу риёкорликни кўриб, бебурд диндорнинг қиёфасини фош этувчи икки мисра шеър айтиб қолишга улғурди.

Насимий шеърларидан намуналар Миртемир, Холид Расул ва Аскар Қосимовлар таржимаида тўплам ҳолида ўзбек тилида нашр этилган. Усмон Кўчкор шоирнинг газалларини, Эргаш Очилов эса тўртликларини таржима қилган.

ҒАЗАЛ КАШШОФИ

Машхур шоир ва адиб Саъдий Шерозийнинг ғазал жанри кашшофи сифатидаги мақоми жуда юксак. Унга беқиёс шухрат келтирган «Бўстон» (1257) ва «Гулистон» (1258) асарлари жаҳоннинг кўплаб тилларига таржима қилинган. Саъдий йигирма йил давомида дарвишлар хирқасини кийиб, дунёни кезган. Ғазал ва қасидалари, қитъа ва рубоийлари, муҳаббат мавзuida дostonлари, назм ва насрдаги тўпламларида даврининг мураккаб диний, фалсафий, маънавий муаммоларига эътибор қаратган.

Муслихиддин Абу Муҳаммад Абдуллоҳ ибн Мушрифиддин Саъдий 1203-1210 йиллар оралигида Шерозда туғилди, Бағдоддаги "Низомия" диний академиясида сабоқ олган. Кўп маротаба Ҳаж зиёратига ҳам борган. Мўғуллар ҳукмронлиги даврида яшаган Саъдий ўз замонининг мутасаввиף шоирларидан фарқли ўлароқ ижодини кенг халқ оmmasига қаратган. Соф инсоний гўзаллик ва муҳаббатни куйлаб, оддий одамлар қалбидаги шодлик ва қайғуни қаламга олган. Умрининг охириги йилларини эса Шероз яқинида хокисор шайхлардек фақирона ўтказган.

БЕПАРВОЛИК ЁМОН ИЛЛАТ

Утаётган кунимиз ҳар биримизга айниқса, ёнгин хавфсизлиги хизмати ҳодимлари олдида қатор вазифаларни юклайди. Энг ачинарлиси, ёнгинлар кўплаб инсонларнинг жароҳатланишига ва ҳатто ҳаётдан бевақ кўз юмишига сабаб бўлиши мумкин.

Бунинг олдини олиш мақсадида, Тошкент шаҳар ҳокимлигида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва ўзини-ўзи бошқариш органлари, корхона, ташкилот, муассаса ва бошқа манфаатдор идоралар ҳамда жамоатчилик вакиллари иштирокида газ ва электр энергиясидан тўғри ва оқилона фойдаланиш, ёнгин хавфсизлиги қондаларига риоя этиш юзасидан кенгайтирилган йиғилишлар ўтказиб келинмоқда. Турар-жойларда иситиш мосламаларидан фойдаланиш ҳоллари кўпайишини инобатта олиб, газ плитасини ўзбошимчилик билан бошқа жойга кўчириб ўтказиш, резина шланг орқали улаб ишлатиш, қўлбола ясалган электр иситиш ускуналаридан фойдаланиш бахтсиз ҳодисаларга олиб келиши тўғрисида аҳоли оғоҳлантирилмоқда. Бундан ташқари, айни вақтда республикамиз ҳудудига кириб келаётган хоризжа ишлаб чиқарилган газ иситиш печларининг меъёр талабларига жавоб бермаслиги, улардан фойдаланиш натижасида газ иси чиқиб, одамларни заҳарлаши мумкинлиги ҳақида аҳоли ўртасида кенг қамровли тушунтириш ишлари ҳам олиб борилмоқда.

Ёнгин ортидан келиб чиқувчи салбий ҳолатларнинг олдини олиш, шунингдек, давлат мулкнинг кўз қорачиғидек асраш ҳар биримизнинг фуқаролик бурчимиздир.

Ш.МУСАЕВ,

ёнгин хавфсизлиги ҳодими, капитан

Маданият ва спорт ишлар вазирлиги Ўзбекистон халқ ҳофизси, Юнус Ражабий уй-музейи директори Ҳасан Ражабийга опаси

Санъат ЮНУСОВАнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, «Ижод» жамоат фонди уюшма аъзоси Замира Рузиевага ўғли

Шухратбек МИРЗАМАНОВнинг

вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардик

ШОГИРДПАРВАР

Устозда илмий талант ва саҳийлик деган фазилат ўзaro уйғун бўлсагина, у шогирдларвар саналади.

ФАОЛ ТАДҚИҚОТЧИ

Қайсики олим кеча бажаришга ҳадиксираган нарсани бугун ишонч билан қўлига олиб уни бажаришга киришолса, билинг-ки, у фаол тадқиқотчидир.

ХАТОНИГ ҚИСМАТИ

Шифокорнинг хатоси тўпроқ билан кўмилади, шошқалоқ қурувчининг хатоси бўёқ билан ёпилади, ёзувчи ёки олимнинг хатоси гугурт билан ёқилади.

СУХБАТДОШ

Шундай суҳбатдошлар бўладики, "Нима?" деган саволга қандай жавоб беришни ҳар дрим ҳам эпламасалар-да, "Нима?" дея қандай сўрашни доимо эплайдилар. Бу ҳам яхши: ниманидир билиб оладилар.

САВОЛГА ЖАВОБ

Бир талаба, "Устоздаги энг олий фазилат нима, бу фазилат сизда борми?", деб сўради. Устоз "шогирдларварлик" деб жавоб қайтарди. Жавобим уни қониқтирмаганини сездим, чунки саволнинг иккинчи қисми жавобсиз қолган эди.

М.ТОШБОЛТАЕВ,

профессор

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти бўш (вакант) ўринларга кафедралар бўйича кафедра мудири, доцент, катта ўқитувчи, ўқитувчи лавозимларига танлов эълон қилади.

«Вокал» кафедрасига профессор (1), «Халқ ижодиёти ва анъанавий кўшиқчилик» кафедрасига доцент (1), «Ижтимоий-гуманитар фанлар» кафедрасига доцент (1), «Маданият ва санъат муассасаларини ташкил этиш ва бошқариш» кафедрасига доцент (1), «Педагогика ва психология» кафедрасига доцент (1), «Тиллар ва адабиёт» кафедрасига доцент (1), «Кино, ТВ ва радио режиссёрлиги» кафедрасига ўқитувчи (1), «Вокал» кафедрасига ўқитувчи (1).

ТАНЛОВДА ИШТИРОК ЭТИШ УЧУН ҚҮЙИДАГИ ҲУЖЖАТЛАР ТАҚДИМ ЭТИЛИШИ ЛОЗИМ:

- ректор номига ариза;
- ишловчининг шахсий варақаси;
- маълумоти, илмий даражаси, илмий унвони ҳақидаги диплом нусхалари;
- паспорт нусхаси;
- илмий ишлар рўйхати (илмий котиб томонидан тасдиқланган ҳолда);

- малага оширилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси;
 - меҳнат дафтarchасининг нусхаси.
- Ҳужжатлар эълон чиққан кундан бошлаб 1 ой муддатда қабул қилинади.

Манзил: 100164, Тошкент шаҳар, Яланғоч даҳаси, 127-а уй. Телефонлар: 230-28-02, 230-28-11.

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР
УЮШМАСИ

ҲОМИЙ:
«МАТБУОТ ТАРҚАТУВЧИ»
АКЦИЈАДОРЛИК КОМПАНИЈАСИ

O'zbekiston
adabiyoti va san'ati

Манзил: Тошкент — 100083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93
Электрон манзил: info@uzas.uz, uzas@mc.uz

Тилқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86 Санъат бўлими: 233-56-40
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42 Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Бош
муҳаррир
Сирожиддин
САЙИД

Тахриратга келган қўлэмалар таҳсил этилмайдиган ва муаллифларга қайтарилмайдиган.
Муаллифлар фикри тахрират нуктаи назаридан фарқланishi мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Набатчи муҳаррир — Барно СУЛТОНОВА
Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси босмахонаси.
Босмахона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй
Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 19.08

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 26.11.2014 йил 0283-рақам
билан рўйхатга олинган. Адаби — 6685 Буяртма I — 257. Ҳажми — 3 босма табоқ А-2.
Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. I 2 3 P 5 6

ЖУМА КҮНАРАНИ
ЧИҚАДИ.

СОТУВДА НАРХИ
ЭРКИН.

ISSN 2381-614X

